

Kulturdepartementet

Remiss - Konstnär - oavsett villkor SOU 2018:23

Region Jönköpings län har getts möjlighet att yttra sig över rubricerat ärende -
Konstnär - oavsett villkor SOU 2018:23

Sammanfattning

Region Jönköpings län ställer sig i huvudsak positiv till utredningens bedömningar och förslag. De synpunkter som lämnas handlar främst om att i den kommande behandlingen av utredningen ta tillvara regionala perspektiv och stärka en konstnärspolitik i hela landet genom kultursamverkansmodellen.

Synpunkter på förslaget

Inledning

Förbättrade villkor för konstnärligt skapande är en av Region Jönköpings läns kulturpolitiskt prioriterade områden i Regional kulturplan för 2018-2020 och det finns goda grunder för ökad samverkan och dialog mellan stat och region kring en samlad nationell konstnärspolitik. Jönköpings läns kommentarer och synpunkter följer samma disposition som betänkandet, med rubriker som är hänvisningar till avsnitt i utredningen.

9.2.1 Motiv och inriktning

Region Jönköpings län tillstyrker utredningens förslag på motiv för och inriktning av en ny konstnärspolitik. Av särskild vikt är markeringen av konstens betydelse för enskilda och för hela samhällets utveckling och vitalitet. Region Jönköpings län delar uppfattningen att den utgångspunkten motiverar att ansvar för konstnärernas villkor tas inom flera politikområden. De värden konst och kultur kan tillföra i olika förändringsprocesser i samhället bör med rätta synliggöras och stärkas. Inom Region Jönköpings län finns erfarenhet av att arbeta strategiskt med konst och kultur som en integrerad del av regional utveckling i stort, processer som kan stödjas ytterligare med en tydligare konstnärspolitik på alla nivåer. Det handlar om att bygga upp och värna en kulturell infrastruktur, att öka medvetenheten om den roll konst och kultur spelar i samhällsbygget och lyfta konstnärernas betydelse för att skapa mänsklig tillväxt, innovation och attraktionskraft, och därigenom tillväxt för samhället i stort. Det är också positivt att det av inriktningen framgår att konstnärspolitiken ska bidra till möjligheterna

att verka professionellt som konstnär i hela landet. Ur ett regionalt perspektiv är det ett viktigt ställningstagande att konstnärer ska ha samma förutsättningar att verka oavsett var de bor i landet och verka för politiska insatser som på olika sätt stödjer den utvecklingen.

9.3.5 Konstnärliga produktionshus för ungdomar

Region Jönköpings län bidrar gärna till en utveckling där snedrekryteringen till konstnärliga högskoleutbildningar minskar. Insatser för att öka tillgängligheten till konstnärliga utbildningar samt fortbildning för konstnärer är angeläget och i det arbetet kan även regionerna spela en roll. I den regionala infrastrukturen är t.ex. centrumbildningar och folkhögskolor viktiga aktörer, som kan samarbeta med högskolorna kring fortbildningsinsatser. Om förslaget med konstnärliga produktionshus för ungdomar genomförs är Region Jönköpings län gärna en samverkanspart, med kunskapen om regionala förutsättningar och möjligheter.

9.4.2 Digitaliseringens påverkan på konstnärernas yrkesutövande

Region Jönköpings län har uppmärksammat digitaliseringen som en viktig fråga för kulturlivets utveckling och genom olika initiativ stimulerat en ökad kunskap om och användning av digitaliseringens möjligheter. I den regionala kulturplanen för 2018–2020 är digitaliseringen ett övergripande kulturpolitiskt fokusområde. Utredningens förslag om att ta fram en samlad strategi för digitaliseringen av den offentligt finansierade kulturen är således välkommet och Region Jönköpings län utgår från att man i detta arbete även drar nytta av den kunskap och kompetens som finns på regional nivå. För att en samlad strategi ska få fullt genomslag krävs dialog och samverkan mellan olika myndigheter och politiska nivåer inom den offentligt finansierade kulturen.

9.4.3 Uppdrag om kulturella och kreativa näringarna

Region Jönköpings län tillstyrker förslaget att ge Tillväxtverket i uppdrag att fortsatt utveckla analyser och strategier för att stärka kulturella och kreativa näringar i Sverige. Det är positivt att de kulturella och kreativa näringarna uppmärksammas som en viktig del av konstnärers arbetsmarknad och att utredningen bedömer att kunskapen om sambandet mellan konst och näringslivsutveckling behöver stärkas. I Tillväxtverkets uppdrag bör även ingå samverkan med kulturmyndigheterna och regionerna med ansvar för regional utveckling. Det bör också övervägas om Tillväxtverket ska ingå i samverkansrådet för kultursamverkansmodellen.

9.4.5 Stärkt arbetsmarknad genom residensprogram

Region Jönköping län delar bilden av att konstnärliga residensprogram stärker konstnärernas arbetsmarknad och samtidigt bidrar till utveckling inom lokalsamhällen och organisationer. Region Jönköpings län satsningar på internationella residens hos länets kulturaktörer har haft goda effekter för såväl enskilda konstnärer, kulturaktörer och invånare i Jönköpings län. Intresset för residensprogram som verktyg för lokal och regional kulturutveckling är stort och det vore därför positivt om den satsning på residens på statliga

arbetsplatser som utredningen föreslår utformas på ett sätt som även kan främja lokala och regionala perspektiv. Till exempel skulle residens vid statliga myndigheter lokaliserade utanför Stockholm kunna prioriteras och samverka med lokalsamhället/kommunen efterfrågas.

9.4.6 Offentliga inköp av konst

Region Jönköpings län ser positivt på förslaget att fortsatt verka för procentsregeln i samband med offentliga byggprojekt, men vill samtidigt understryka att procentsregeln är en av flera olika finansieringsmodeller för offentlig konst. Procentsregeln bör vara flexibel och anpassas till förutsättningarna. Det huvudsakliga målet bör vara att kommuner och landsting/regioner har fungerande finansieringsmodeller för offentlig konst. Region Jönköpings län har en dialog- och behovsmodell efter vilken organisationen samarbetar – en modell som utvecklas allt mer mot att det bör finnas ett uttalat krav att det ska finnas offentlig konst i regionens byggnader. Modellen har visat sig vara framgångsrik då förutsättningarna för offentlig konst på ett tidigt stadium tydliggörs för alla parter.

9.4.7 Konstens behov av mellanhänder

Att stärka de strukturer som finns för att kedjan från konstnär till publik ska fungera är. Det är glädjande att utredningen framhåller bredden av mellanhänder och dess betydelse och i det sammanhanget föreslår att det statliga anslaget till centrumbildningar höjs, inte minst för att deras arbetsfält därigenom kan komma att gälla fler platser i landet. Utredningen lyfter fram den variation av mellanhänder och hur de olika konstområdena är beroende av olika strukturer samtidigt som nya utmaningar växer fram med en alltmer digital tillvaro. Region Jönköpings län ser positivt på en försöksverksamhet med en allians för konstnärliga upphovsmän och instämmer i att de positiva erfarenheterna från de tre befintliga allianserna skulle kunna överföras till att omfatta konstnärliga upphovsmän. Region Jönköpings län instämmer också i beskrivningen av centrumbildningarna och hur de skulle kunna utvecklas. Potentialen hos centrumbildningarna som starka stödstrukturer för konstnärer i regionerna är stor och utnyttjas inte till fullo idag. Genom ett förstärkt uppdrag och ökade möjligheter att delta i lokala och regionala konstnärliga noder kan centrumbildningarna stärkas och få bättre förutsättningar att långsiktigt främja konstnärernas ställning i regionerna. Här kan även samspelet mellan centrumbildningarna och Arbetsförmedlingen Kultur Media förbättras. Med ett uppdrag som är anpassat till de regionala förutsättningarna skulle Arbetsförmedlingen Kultur Media kunna vara ett stöd för centrumbildningarnas arbete.

9.5.2 Konstnärens förutsättningar att verka i regionerna

Region Jönköpings län instämmer i utredningens bedömning att förutsättningarna för konstnärer att etablera sig och verka i landets regioner behöver förbättras. Det är positivt att utredningen så tydligt framhåller vikten av att konstnärer ska kunna verka i hela landet och att regionerna spelar en viktig roll som uppdragsgivare,

arbetsgivare, bidragsgivare och strukturhållare. Samtidigt borde samspelet mellan de offentliga resurserna öka, inte minst inom ramen för kultursamverkansmodellen. Region Jönköpings län tillstyrker flera av förslagen i kapitel 9.5 Konst i hela landet, men menar samtidigt att ytterligare insatser vore önskvärda. Skälen för detta beskrivs nedan.

9.5.3 Kultursamverkansmodellen

För Region Jönköpings läns del stämmer det att konstnärsperspektivet har utvecklats i den regionala kulturplanen sedan införandet av kultursamverkansmodellen. I den gällande kulturplanen är det en av sex kulturpolitiska prioriteringar att verka för förbättrade villkor för konstnärligt skapande. Med detta menas att finansiering, organisatoriska strukturer och möjligheterna till kompetensutveckling ska underlätta för professionella kulturskapare att verka och livnära sig på konst och kultur. Region Jönköpings län har under planperioderna successivt ökat insatserna för att stärka den kulturella infrastrukturen, vilket har betydelse för konstnärernas möjligheter att verka i regionen och har också regelbundet dialog med de fria kulturaktörerna och kulturskaparna. Utredningen föreslår att konstnärernas villkor finns med i kommande analyser och utvärderingar av modellen. Region Jönköpings län vill dock påpeka att konstnärernas villkor i nuläget inte är en uttalad del av kultursamverkansmodellen och om den ska vara det förutsätter det ökade medel, dvs. att förslaget om förstärkning av resurser till det professionella kulturlivet och konstnärerna i regionerna faktiskt genomförs. I det sammanhanget borde även frågan om en ökad decentralisering av statliga stipendier och projektbidrag till konstnärer och det fria kulturlivet prövas. Det skulle stärka både kultursamverkansmodellen och villkoren för konstnärligt skapande om delar av dessa medel (som idag fördelas av bl.a. Konstnärsnämnden och Statens kulturråd) ingick i modellen. Det skulle skapa förutsättningar för ytterligare samverkan mellan statlig, regional och kommunal nivå och därmed bidra till utvecklingen av en samlad nationell konstnärspolitik, med tydligare regional och lokal förankring. Region Jönköpings län tillstyrker förslaget om en ändring av förordningen (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet och har inga synpunkter på förslaget till ny lydelse i förordningen. Att den statliga styrningen blir tillitsbaserad, mindre detaljerad och ger utrymme för nya konstnärliga uttryck vore positivt, liksom en uppföljning som främjar kunskapsutveckling.

9.5.4 Kulturarrangörer i hela landet

Kulturarrangörernas betydelse för konstnärernas möjligheter att möta en publik i hela landet kan inte nog betonas. Att ge Kulturrådet i uppdrag att följa upp och redovisa arrangörsledets arbete och göra en fördjupad analys av de villkor som möter konstnärerna är vällovt, men det behövs också ökade resurser för att förbättra villkoren för arrangörerna i hela landet.

9.5.5 Konstbildningens betydelse

Region Jönköpings län instämmer i att den ideella konstbildningen och konstförmedlingen är bärande element för en stark demokrati. Genom att förstärka människors kunskap stärks deras handlingskraft. Komplexa samhällsförändringar gör att det finns ett växande behov av bildning. Region Jönköpings län ser positivt på att området tillförs ytterligare medel.

9.6.3 MU-avtalet

MU-avtalet är en viktig del i att ge konstnärer bättre villkor och Region Jönköpings län medverkar till att kontinuerliga informations- och utbildningsinsatser rörande MU-avtalet genomförs för institutioner, kommuner och konstnärer i Skåne. Detta är nödvändigt för att upprätthålla kunskapen om MU-avtalet hos utställande aktörer. Det är positivt att utredningen föreslår att MU-avtalets betydelse understryks ytterligare, bl.a. genom förstärkta resurser till utställningsarrangörer och främjandeorganisationer. Jönköpings län vill vikten av att ökade medel till området även innefattar kontinuerliga utbildningsinsatser.

REGION JÖNKÖPINGS LÄN

Malin Olsson
Ordförande för nämnden
arbetsmarknad, näringsliv och
attraktivitet

Kristina Athlei
Regional utvecklingsdirektör